

SENDİKA İÇİ DEMOKRASI

Prof. Dr. Frank B. Miller

Cornell Üniversitesi Sosyal Siyaset Fakültesi (A.B.D.)

Bu akşam sizleri Türk sendikacılık hareketinin geleceği ile ilgili önemli bir mesele üzerinde düşünmeğe sevk etmek istiyorum. Başka ve daha üzücü meselelerimiz olduğunu biliyorum. Zira sendikacılık faaliyetimiz henüz yenidir ve ilk zamanlarda bu kabil sosyal faaliyetlerin bekası ve gelişmesi en mühim hususu teşkil eder. Fakat bu yeni teşekküllerin, mevcudiyetleri için mücadele ettikleri bu devrelerde alacakları kararlar, ileride başarı kazanıp kuvvetlenecekleri devre için önem taşır. Zira bu teşekküllerin ileride alacakları şeklin, kurucularının ve öncülerinin istedikleri istikamette gelişip gelişmemesi, bu başlangıçta alınacak kararlara bağlıdır.

Evveleminde, Türk sendikalarının, kuvvetli, başarılı, ve emin organlar olarak Türk işçisinin güvenliğini sağlaması ve Türk cemiyetinin kalkınmasına yardım etmesi en samimî arzu ve dileğimdir. Bu hissiyatıma inanmanızı istirham ederim. Hepimizin müttefik olduğu veçhile ben de şahsen, sınaî bir cemiyetin tam bir demokrasiye sahip olabilmesi için bağımsız ve kuvvetli sendikalara sahip bulunmasının şart olduğuna dair inancımı belirtmek isterim.

Ancak pluralist cemiyetlerde yani kudretin muhtelif gruplar arasında dağıldığı bir cemiyette demokratik bir siyasî hayatın mevcut olabileceğini tarih bize göstermektedir. Şöyle ki: Ordu kuvvetli olmalı, fakat bütün iktidara sahip bulunmamalı; Devlet kuvvetli olmalı, fakat bütün kudret elinde temerküz etmemeli; özel teşebbüs kuvvetli olmalı, fakat cemiyetleri diğer bütün gruplara hâkim durumda olmamalıdır. İşçiler de teşkilâtlanmalı ve kuvvetli olmalıdır. Böyle bir cemiyette vatandaş, refahım en iyi arttıracağını vaad eden muhtelif liderler ve programları arasında serbestçe karar vermek hakkını haiz bulunmalıdır. Halk kararını verdikten sonra, tekrar fikrini değiştirip, ekseriyetin arzuladığı istikamete yön değiştirebilir. Bendenize göre, bu hususlar demokrasinin temeli sayıla-

bilir. Böyle bir cemiyette, bugün muayyen bir meselede azınlıkta kalabilir, fakat yarın başka bir meselede ekseriyette olabilirsiniz. Bu durumda günün ekseriyetini teşkil edenler azınlıkta kalan fikre karşı müsamahakâr olur, zira yarın kendileri, azınlık durumuna düşebilir. Böylece başarılı bir sendika hareketinin cemiyetin bütününe daha demokratik istikamete sevkeden bir kuvvet olduğu hususundaki kanaat ve inancımın samimiyetini kabul ederseniz, şimdi belirtmek istediğim hususların yanlış anlaşılması ihtimali önlenmiş olur. Zira sendika içi demokrasiyle ilgilendiğimiz zaman, dikkatimi, özel bir cemiyet olarak teşekkül eden ve kendi kendini idare eden sendikalara tevcih etmiş olurum.

Belki de cevap vermeden önce, şu suali vazetmek yerinde olur: sendikaların demokratik olması şart mıdır? Diğer hususî teşekküllerin meselâ, işletmelerin, hayır cemiyetlerinin, malûlgaziler, tabipler cemiyetleri kadrolarının, eğlence ve istirahat için teşekkül eden gurupların demokratik olmasını beklemeyiz. Bu gibi gurupların, kendilerini devam ettiren küçük bir gurup tarafından idare edilmesini, bu gurubun kararlar vererek, idareciler seçerek, zaman ve enerjilerini bu yolda sarfederek, teşekkülün dahilî idaresini tedvir etmelerini tabîî karşılarız. Üyelerin çoğunun teşekkülün idaresiyle ilgilenmesini değil, sadece netice-i faaliyete bakarak hüküm vermelerini isteriz. Bu teşekküllerin çoğunda, bu kademedeki üyeler, durumdan memnun olmazsa ya hep birlikte teşekkülden ayrılırlar veya aidatlarını ödeyip arkadaşlarına dert yanar, fakat bu husus üzerinde fazla durmazlar. Şimdi sizin bu husustaki fikrinizi almak isterim. Bir sendika bu durumdan farklı mı olmalıdır, Niçin?

Umumiyetle ifade edilirse, A.B.D. de bu husustaki fikirler dağınıktır. Bazılarına göre sendika, işçilere iktisadî ve hukukî sahada hizmet eden bir teşekküldür. Bir hizmet ve yardım gayesi güden bu teşekkül, işçinin emeğini (bu mânada işçi bir müşteri durumundadır.) piyasaya en iyi şartlarla arz etmek ve değerlendirmek, zatî menfaatlerini ve haklarını, bir avukat gibi işverene karşı ve toplu menfaatlerini de devlete karşı müdafaa etmek üzere tavzif edilir. Sendika bu faaliyetleri, bir aracı - olarak ifâ ettiğine göre, faaliyetleri ancak verimlilik derecesiyle, yani müşterilerine sağladığı menfaat derecesiyle ölçülür. Bu durumda sendikayı değerlendirirken, demokratik olup olmadığını sormak bahis konusu olamaz. Meselâ, pardesümü temizleticiye götürdüğüm zaman, o müessesenin demokratik bir idareye sahip olup olmadığını sormam, ilgilendiğim

yegâne husus için iyi ve ucuz yapılmasıdır. Sendika da bu görüşe göre aynı durumdadır. Bu tam mânasıyla bir işletme sendikası görüşüdür.

Diğer bazılarının inanışına göre sendika büyük bir sosyal hareketin bir rüknüdür. Mevcudiyeti muayyen bir dâvaya dayanır. Dâvanın bir kısmı —önemli bir kısmı— işverenle olan münasebetlerinde çalıştırılan ferdin ücretlerini, iş şartlarını geliştirmek, ferdi haklarını korumak, ve çalıştırılanların Hükümet ve işverenle olan münasebetlerinde toplum halindeki haklarını savunmaktır. Fakat bu sendikacılık faaliyetlerinin bütün gayesi değildir. Sendikacılığın gayeleri, cemiyetin, en fazla ihmale uğramış üyelerini geliştirerek kalkındırmak, onları daha iyi eğitilmiş, daha serbest ve verimli vatandaşlar haline getirmek, cemiyeti herkes için daha iyi çalışılacak ve yaşanacak daha demokratik bir hale getirmektir. Bu telâkki taraftarları için, işçilerin, sendika denen aracından hizmet satın alan bir müşteri şeklindeki soğuk ticarî ifadesi tatminkâr değildir. Bu fikrin taraftarlarına göre, işçiler kendilerinin iyiliğini gaye edinen bu harekete iştirak etmeli, aslî sebeplerin kendileri olduğunu bilerek bu harekete yardım etmeli ve tabiatıyla bu hareketten faydalanmalıdır. Diğer bir ifadeyle, işçiler sendikacılık faaliyetinde faal bir rol alırsa, hem kendilerinin, hem de sendikacılığın bundan fayda göreceğini umarlar. Bunun mânası sendika kararlarına daha fazla alâka ve iştirak sağlamaktır. Diğer bir ifadeyle bu telâkki taraftarları için demokratik olma kıstası aranır.

Tahminime, fakat sadece şahsî intibama göre, umumiyetle, sendikaları, iş piyasasına işçi müşterinin emeğini satan işletme şeklinde telâkki edenler, sendika fikrine müsamaha etmekle beraber sendika fikrini fazla hoş karşılamayan kimselerdir. Buna mukabil sendikacılığı, bir hareket, bir âmil, bir hayat tarzı şeklinde ele alanlar, bu fikri samimiyetle benimseyenler ve sevenlerdir. Fakat bazan bu alâkayı duyanlar da, sendika ve liderlerinin bazı tatbikî meselelerini lâyıki veçhile anlıyamazlar. Bendeniz bu ikinci guruptan olduğum için, bazan sendikacılık telâkkimiz realiteye uymuyor.

Evvelâ müsaade buyurursanız sendikacılığın geniş mânada cemiyete ve işçilere yapacağı yardımlara temas etmek isterim. Sendikaların birinci gayesi olarak, gelirin daha âdil tevzii ve işçinin iş yerindeki hak ve şerefının korunması olduğunu esasen belirttik. Fakat sendikaların yapması gereken başka hususlar da vardır.

Sendikaların çok önemli olan *eğitici fonksiyonları* vardır. İşçileri, menfaatlerini korumak hususunda daha verimli kılacak ve hayatın her safhasında daha faal bir rol alacak şekilde; sendikaların tertip ve teşvikiyle işçilerin müstehlik olarak muhtelif kooperatifler içinde teşkilâtlanmasını, vatandaş olarak, kendi yararlarına daha akıllı bir siyasî faaliyet göstermelerini, sendikalar içinde işçilere önderlik yapma imkânlarını sağlamak ve bu hasleti, hayatın başka safhalarında da kullanabilmelerini mümkün kılmak ve nihayet okuma yazma öğretmek ve kültürel sahada, eğlence ve sosyal faaliyetler konusunda genel eğitimlerini mümkün kılmak. Bütün bu hususlar, hür dünyanın muhtelif memleketlerinde sendikaların tahakkuk ettirmeğe çalıştıkları ve üyelerinin gelişmesini sağlıyan gayelerdir.

Sendikaların, erkek ve kadın üyelerinin gelişmesi için Devlet ve işveren dışında kendi kendilerine yapabilecekleri şeyler, bir cemiyetin demokratik esaslar üzerinde gelişmesi için gerekli olan nefesine itimat eden, bilgili vatandaşların yetişmesini mümkün kılar. Bilhassa nisbeten cahil ve teşkilâtsiz bir köylü tabakasına dayanarak gelişmekte olan Türkiye gibi bir cemiyette, sendikacılık, vatandaşların cemiyet hayatına iştirakini sağlıyan çok faydalı bir unsur olabilir. Ekseriyetle, bu neticeler ancak sendikalar demokratik bir mahiyet arzettiği takdirde alınabilir. İşte ilk merhalelerinde bile sendikacılıktan bu çeşit faaliyetler bekliyoruz. Bu işin güçlüğünü nerededir?

Şu hususu evveleminde kabul etmemiz gerekir ki, her sendika, başarı kazanabilmek için, evvelce belirttiğimiz her iki vasfı, yani hem piyasa organı oluşu, hem de büyük ve demokratik sosyal bir hareketin rüknü oluş vasfını birlikte haiz olmak mecburiyetindedir. Yine hiç olmazsa Batı memleketlerinden edindiğimiz tarihî tecrübeler, bu her iki fonksiyonun aynı organ tarafından aynı zamanda ifa edilmesinin çok güç olduğunu ve bir fonksiyonun gelişmesiyle diğerinin zayıfladığını göstermektedir. Acaba bu çatışmanın sebebi nedir?

Zira muhitiyle en sert bir şekilde iktisadî pazarlığa girişecek bir teşekkülün icaplarıyla, demokratik - eğitim gayelerini güden bir teşekkülün icapları mütentakız bir mahiyet arz etmektedir. Başarılı iktisadî müesseselerin bünye itibariyle bürokratik bir mahiyet arz etmesi gerekir. Yani karar verme hususundaki yetki ve kudretin teşkilâtın en üst kademesinde temerküz etmesi ve bu kademe-

deki elemanların pazarlık hususunda en fazla malûmat ve bir yüksek teknik sahibi olması, büyük bir tecrübe ve idarî kabiliyetle mücehhez bulunmaları gerekir. Eğer sendikanın işletme ile pazarlık fonksiyonunu başarı ile ifa etmesi isteniyorsa ve bu hususun temini için kudret, tecrübe ve mes'uliyet üst kademede temerküz etmişse, sendikanın müessiriyet bakımından da aynı avantajları haiz olması gerekir.

Batı Avrupa ve A.B.D. deki büyük organizasyonların tarihi, sendikalarla birlikte demokratik ve sosyalist siyasî partilerin mevcudiyeti bu durumu zarurî kılmaktadır. 50 sene kadar önce, bir Fransız sosyoloğu ve kuvvetli bir demokrat olan Robert Riehels, demokrat ideolojileri olan merkezîleşmiş ve yukarıdan idare edilen sosyalist partiler ve sendikalar gibi büyük teşekküllerdeki bu temayülü belirtmiştir. Bu vetireye mezkûr müellif «Oligarşinin Demir Kanunu» adını vermişti. Yani tetkikleri neticesinde, büyük çaptaki organizasyonların, hayatiyetini idame ettirebilmesi için üye ve önderlerin arzusu rağmen, demokratik olmayan bir bünyeye sahip olması gerektiğine kani olmuştu.

Gördüğümüz gibi, demokratik bir organizasyon, üyelerin kararlara faal bir şekilde iştirak ettikleri, mevzular ve meseleler hususunda tam mânasiyle tenvir edildikleri, muhtelif programlar ve rakip önderler arasında seçim yapma imkânını haiz buldukları, ekseriyetini bu yıl idare başına getirdiği kimseleri, müteakip sene yine ekseriyet arzu ediyorsa değiştirip, rakiplerini iş başına getirebildiği bir teşkilât şeklidir. Fakat mücadele eden bir teşkilât (ki sendikalar hemen daima birisiyle mücadele eder) fazla dahilî mücadeleye ve önderlerin devamlı değişimine müsamaha ederek aynı zamanda «düşman» la verimli şekilde mücadele edemez. Hiç olmazsa teşkilât mensuplarına durum öyle görünür. Muhasımı bir işverene karşı takip ettiği siyasetin, en iyi yol olduğuna inanmış bir önder için nazarında, mukabil bir görüş, şahsî bir ihtilâf gibi görünmez. Böyle bir durum sendikaya ihanet diye telâkki edilir. Aynı şekilde sendikanın mevcut resmî politikasına muhalefet, sadece muhalefet değil, hiyanet olarak da vasıflandırılır. Aynı şey harp halindeki bir memleket için de doğrudur.

Fakat başarılı bir sendikada makul nisbette bir demokratik idarenin tatbikini güçleştiren başka sebepler de mevcuttur. Birincisi, sendika önderliği beşerî bir iştir. Kuvvetli bir sendikanın başına

geçmeye muvaffak olan kimse önder olarak kalmak ister. Kendi politikasının en iyi yol olduğuna inanır. Rakiplerinin yanlış yolda olduğuna, kendisinin haklı bulunduğuna kanidir. Bu kanaatlar şahsî menfaatlerle de takviye edilmiş olur. Mevkiinde kalamazsa, idaresindeki itibarını kaybeder; hoşlandığı bir işi yapamaz hale gelir; hayatını bir sendika lideri olmaya hasrettiği halde eski işine dönmeye veya yeni bir iş bulmaya mecbur kalır. Bazan gelir seviyesi de düşer. Vazife yüklenmiş bir önder olarak, resmî muhaberatın umumiyetle çoğunu kontrol eder. Sendikanın gazetesi varsa, muharrirleri onun fikrini aksettirir, nutukları ve üyelere yazdığı mektupları, resmî durumu (temayülü ifade etmiş olur), rakipleri için üyelere mukabil fikri telkin etmek çok güç olur. Bütün bu hususlar makul karşılanır, fakat demokratik değildir. Hattâ önder, kendine muhalif olanları tazyik edebilir, sendikadan ihraç edebilir. Bu kabil zecrî tedbirler dahi dahilî mücadeleyi bertaraf ederek teşkilâtın mücadele kudretini yükseltmek «sendikayı düşmanlarından korumak» şeklinde haklı görülebilir. Hattâ, önderlerin siyasî hasımları, sendikaya zarar iras edecek bir politika takip ettiği zaman dahi bu vaziyet, demokratik bir düzende azınlık fikrine müsamaha gösterilmesi kaidesine dayandırılmaz.

Muhtelif memleketlerde ve muhtelif sendikalarda, sendika önderlerinin, muhalefete karşı davranışları hususunda farklı temayüller mevcut ise de, Batı Avrupa, A.B.D. tindeki önder davranışı hususunda şu fikirleri ileri sürebiliriz: Mahallî sendika seviyesinde makul ölçüde bir demokrasi vardır. Tatminkâr görünmeyen önderler değiştirilebilir, idarî makamların devir nisbeti daha fazladır, sendikada faal vazife almak isteyen üyelere alâka gösterilir. Millî çapta, yani (Federasyon seviyesinde) büyük federasyon merkezlerinde bürokratik bir teşkilât vardır. Üst kademedeki önderlerin değiştirilmesi pek olağan değildir. Profesyonel sendika idarecileri iş başındaki başkanı tutar, sendika kademelerinden müessir bir muhalefetin gelmesi ihtimali azdır. Hak'katte, büyük başarılı sendikalar büyük başarılı bir işletme gibi kendi kendini devam ettirebilen bir memur kadrosu tarafından idare edilir. Bu memur kadrosu, başkan'arına karşı müessir bir muhalefet göstermez ve haleflerini de kendileri seçerler. Ekseriya sendikalar verimli bir şekilde idare edilir. Fakat bir kaç istisnası hariç, sendikacılıkta, mahallî sendika kademesi dışında sendika içi idarede demokrasi yoktur.

Diyebilirsiniz ki bu hayatın tabii icabıdır, sendika idaresinde mahallî idarî kademelerde demokrasi, federasyon idaresinde müessiriyet mevcut olduğuna göre, mevcut şartlar altında mümkün olan en iyi tanzim şekli mevcuttur. Ve bu kadarı da kâfi görülebilir. Eski sendikalar zaviyesinden mesele ele alınırca, bendeniz daha iyi bir hal çaresi de göremiyorum. Yine de bir dereceye kadar Batı Avrupa'nın bazı kısımlarında mahallî sendika kademelerinin, ve A.B.D. inde bir çok sendikaların canlı birer demokratik müessese tipi teşkil ettikleri, âzaların sendika projelerine aktif bir şekilde iştirak ettikleri ve bazılarının bu sayede diğer içtimâî faaliyetlerde de tatbik edebilecekleri demokratik liderlik vasıflarını ihraz ettikleri ifade edilebilir. Ancak hayal kırıcı bir nokta da şudur: Sendika âzaları oldukça duygusuzdurlar; başka bir deyişle bizzat ele almak zahmetine katlanmadıkları mevzularda bir çok enteresan mücadeleler, kendi kontrol sahaslarını aşan bir kademede cereyan etmektedir. Her hangi bir grev veya seçim gibi istisnâî haller mevzuunda reylerini izhar etmek hariç, toplantılara pek katılmazlar. Bürokratların meseleleri gerektiği gibi hallettiklerine inandıkları içindir ki bu gibi faaliyetlerden nisbeten uzakta kalırlar. Bir başka tehlike işareti de şudur: İlk sendika mücadelelerine katılmak mecburiyetini duymamış olanlar, sendikaya aidiyet hissi veya sendika faaliyetlerine iştirak konularında en az arzulu ve şevkli bulunanlar daha ziyade genç âzalıdır. Bunlar ekseriya sendika âdeta bir sigorta şirketi imişçesine hareket etmektedirler. Sigorta primine benzer şekilde aidatlarını ödemekte, karşılığında muayyen menfaatler elde etmekte, ancak bu neviden ivaz ve himaye vasıtalarını temin ettikleri müddetçe sendikanın nasıl idare edildiği hususuna dikkat ve alâka göstermemektedirler.

Bu durumun, daha ziyade, sendikanın ekonomik bir «şahıs» (unsur) olarak muvaffak olmuş bulunmasından neşet ettiği kat'î olarak barizdir. Sizlerin de, sendikalarınızın bu bakımdan muvaffak olmalarını ümit ettiğinizi biliyorum. Bunu ben de ümit ediyorum. Maamafih ben aynı zamanda, daha önemli saydığım, sendikanın demokratik bir düzen içinde aktif bir eğitim ve kütle halinde kararlara iştirak fonksiyonunun, Türkiye'de elde edeceği ekonomik başarılarla gölgelenmemesini de temenni ediyorum.

Bir diğer temennim de, tarihte görülen diğer sendika hareketlerini aynen tekrarlamak mecburiyetinden âzade olmanızdır. Zira aksi halde kanaatime göre memleket değerli olan bazı şeylerini

kaybedecek, ve demokratik ideal yerine bürokratik mekanizma ikame edildiği zaman, bu mekanizma müessir de olsa, işçi hareketi bazı değerlerinden mahrum kalacaktır. Bu mevzuda ümitli olmak için sebepler vardır sanıyorum. Diğer işçi hareketleriyle mukayesesinde, her işçi hareketinin benzerlikler kadar farklar da arzettiği görülür.

Sizler Türkiye'de ümit verici bir başlangıca sahip bulunuyorsunuz. İşçi hareketiniz nisbeten yeni, zayıf ve beceriksizdir. Ancak diğer memleketler bu engelleri aştıklarına göre, bunların aşılabilecek engeller olduklarını söyleyebiliriz. Batı ülkeleriyle mukayesesinde bir çok ümit verici farkların mevcut olduğu görülür. Meselâ bir husus işçi hareketinin Marksist olmayışıdır. Marksist, bilhassa komünist azınlıkların mevcudiyeti, sendikaların muhalefet gurupları için herhangi bir nisbette demokratik müsamaha sağlama imkânlarını güçleştirir. Zira bu takdirde muhalefet, müstakil olması gereken sendika gayelerini, sendikaların ihtiyaçlarıyla alâkasız olan ve ekseriya bunlarla tenakuza düşen siyasî gayelere tâbi kılmak ister. Rekabet halindeki liderler umumî gaye ve hedefler mevzuunda yekdiğerleriyle anlaşır, sadece bu hedeflere varmaya hizmet edecek vasıtalar üzerinde anlaşmaya ulaşamazlarsa, hiç olmazsa müsamahanın temini yine de imkân dahilinde bulunur. Bazı liderler meselâ sendikanın kuvvetlendirilmesi, ve işçilere düşen payın arttırılması gibi muayyen hedeflere varmak isterken, muhalifleri sendikayı, meselâ ihtilâl gibi çok farklı olan hedeflere ulaşma vasıtası olarak kullanmak isterlerse, sendika içinde rekabet değil, âdeta muharebe hali baş gösterir; demokrasi ise muharebe şartları içinde gelişemez.

Bunlardan başka, Devlet memurları, ileri zihniyetli işverenler ve sendika liderlerinden müteşekkil kemalist neslin memleketiniz için önemli ve kuvvetli bir kaynak teşkil ettiğine inanıyorum. Türkiye ekonomik bakımdan daha sınaî, siyasî bakımdan daha demokratik bir eğitim bünyesi kazanmaktadır. Muhtelif guruplar bu gayelere çeşitli yollardan varmak istiyebilirler. Fakat bütün guruplar aynı gayelerde güvenlik endişesiyle birleştiği zaman, pür özel teşebbüse karşı pür sosyalist fikrinin çatıştığı bir zümreye kıyasen daha az çatışma ve ihtilâl olur. Vatanperverlik duygusunun muhtelif gurupların menfaatlerini frenlemek hususunda (sendika-devlet-işveren) faydası olur ve batıdakilere kıyasen tamamen değişik tarzda bir münasebetin teessüsünü sağlar.

Sendikalarla işverenler arasında gerek resmî, gerek özel sahadada işbirliği imkânları mevcuttur. Ve bu işbirliği sendikaların üyelerinin haklarını müdafaa fonksiyonuna hanel getirmeden batıdaki sendikalardan farklı şekilde hareket etmesini mümkün kılar. Memleketimiz için bu çeşit imkânlar büyük faydalar sağlar. Okur yazar nisbetinin arttırılması, şehirdeki meskenlerin çoğaltılması, köylülerin fabrikaların sun'î disiplin hayatına intibakını sağlayacak şekilde eğitime tâbi tutulması, sadece bir köylü değil, fakat iyi bir vatandaş olmalarının temini, bütün bu ve buna benzer ihtiyaç ve zaruretlerin, geniş ölçüde sendikalar tarafından tahakkuk ettirilmesi gerekecektir.

Bu geniş çaptaki faaliyetler sendikaların gittikçe daha fazla üyesine önderlik imkânları sağlayacaktır. Gelişen memleketler içinde en fazla Hindistan ve Türkiye'nin demokratik yoldan yükseleceğine kaniiz. Bilhassa Türkiye'nin, demokratik sendikacılık faaliyeti ile yeni bir takım müesseseler kuracağını umarım. Zira siz Türkiye'de garptaki müesseselerin bir aymısını kurmak, kopya etmek istemiyorsunuz, hattâ istesiniz de bu olmaz. Siz burada, batının iyi şeylerini alıp kendi kültür ve problemlerinize en iyi intibak edecek yeni bir cemiyet bünyesi meydana getirmek istiyorsunuz. Bunun mânası eğer siz bu eski meseleleri yeni bir çözüm tarzına bağhyabilirseniz belki de yirmi, kırk veya elli sene sonra biz size gelip yardım talep edeceğiz. Bununla beraber karşılaşılan problem muazzamdır.

Tabiatıyla başarıya ulaşmasını temenni ettiğim meselelerinizi nasıl halledeceğiniz, gayenize nasıl varacağınız hususunda bir formül çizemem. Bugün ve yarınki kararlarınız ve ulaşmak istediğiniz gayelerin tarifi hususunda, sendika içi demokrasisini temin bakımından bir formül gösteremem. Yalnız şuna kaniiz ki, demokrasinin vikayesi için üzerinde çok düşünüp, zihin yorup, münakaşa edip düşünmedikçe hem başarılı ve hem de demokratik sendikalara sahip olamazsınız. Sizi üzen bir çok meseleleriniz olduğunu biliyorum. Eski meselelerinize bir hal çaresi göstermeden karşınıza yeni bir mesele çıkardığım için kusura bakmayın. Fakat demokrasi idealinin sendikalar bakımından üzüntüye değer bir mesele olduğuna kaniim. Sabrınıza teşekkür eder, müzakere için zaman bulacağımızı umarım.

